

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priştine, 30 Ocak 2012
Nr. Ref.: RK193/12

KABUL EDİLMEZLİK KARARI

Dava No: KI 30/09

Başvurucu

Agim Ilaz Dyla ve diğerleri

Kosova Yüksek Mahkemesi'nin A.Nr. 1360/08 sayı ve 19 Haziran 2009 tarihli kararının Anayasaya uygunluğunun değerlendirilmesi.

KOSOVA CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

Aşağıdaki yapıdadır:

Enver Hasani, Başkan
Kadri Kryeziu, Başkanvekili
Robert Carolan, Yargıç
Almiro Rodrigues, Yargıç
Snezhana Botusharova, Yargıç
Ivan Čukalović, Yargıç
Gjyljeta Mushkolaj, Yargıç
Iliriana Islami, Yargıç

Başvurucu

1. Başvurucular Yakova'da ikamet eden ve kendilerini temsil eden kardeşler Agim Iliaz Dyla, Nijazi Iliaz Dyla ve Myrteza Iliaz Dyla'dır.

İtiraz edilen karar

2. İtiraz edilen karar Kosova Yüksek Mahkemesi'nin A. Nr. 1360/08 sayı ve 19 Haziran 2009 tarihli kararıdır.

Dava konusu

3. Dava konusu başvuru sahiplerinin ilk olarak 1969 yılında Yakova Belediyesi tarafından kamulaştırılan mülkünün kamulaştırma kararının iptali talebiyle ilgilidir.

Yasal dayanak

4. Kosova Cumhuriyeti Anayasası'nın (bundan sonra "Anayasa" şeklinde anılacaktır) 113. maddesi, 03/L-121 sayılı Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasanın (bundan sonra "Yasa" şeklinde anılacaktır) 22. maddesi ile Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (bundan sonra "İçtüzük" şeklinde anılacaktır) 56. kuralı.

Davanın Mahkemeye geliş biçimi

5. Başvuru sahipleri 14 Temmuz 2009 tarihinde Mahkemeye başvurmuşlardır.
6. Yasanın 22.2 maddesi ve İçtüzük'ün 33.2 kuralına uygun olarak Mahkeme, 29 Ocak 2010 tarihinde Kosova Yüksek Mahkemesi'ne cevap talep ederek bir yazı isteminin bir nüshasını göndermiştir. Kosova Yüksek Mahkemesi bu istemle ilgili resmi bir cevap sunmamıştır.
7. Raportör yargıç Gjyljeta Mushkolaj 15 Haziran 2010 tarihinde Yargıç Robert Carolan başkanlığında yargıçlar Snezhana Botusharova ve Kadri Kryeziu'dan oluşan Ön İnceleme Heyeti'ne raporunu sunmuştur.

Olguların özeti

8. Yakova Belediyesi Ekonomi ve Maliye Müdürlüğü'nün 03-477-1069 sayı ve 11 Haziran 1969 tarihli kararı ile başvuru sahiplerinin babasına ait 4350/1 ve 4350/2 numaralı parselleri kamulaştırılmıştır. Kamulaştırma, Yakova Kopyesör Hizmet ve Tadilat Sektörü Kamu Şirketinin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla gerçekleştirilmiştir.
9. Başvuru sahipleri, 03-477-1-1069 sayı ve 11 Haziran 1969 tarihli kararın iptali için Yakova Belediyesine 9 Nisan 2003 tarihinde dilekçe sunmuşlardır.
10. Ekonomi ve Maliye Müdürlüğü'nün kararını teslim almadıkları için başvuru sahipleri, 5 Temmuz 2005 tarihinde sürecin devamı için bir dilekçe daha sunmuşlardır.
11. Belirtilmeyen bir tarihte Müdürlük, bu konuyla ilgili kendisine yönelik yetkisiz kararını çıkartmış ve dosyayı Kosova Emanet Ajansı ile ilgili davalara bakan Kosova Yüksek Mahkemesi Özel Dairesine göndermiştir. Ancak, özel Dairenin bu dosyayı hiçbir zaman teslim almadığı ileri sürülmüştür.
12. Başvuru sahipleri, Müdürlük'ün idari sükunetine karşı itirazda bulunmak üzere dilekçe sunmuşlardır. Bunun sonucunda Kosova Kadastro Ajansı 17 Temmuz 2007 tarihinde 421/07 sayılı hükmü çıkartarak Müdürlük'ten hükmün tesliminden itibaren 15 gün içerisinde bu meseleyi alması istenmiştir.

13. Yakova Belediyesi Emlak ve Hukuk İşleri Müdürlüğünün 11 Eylül 2008 tarih ve 11-465-6/03-08 sayılı kararı ile başvurucuların talebi reddedilmiştir.
14. Başvurucular, bu karara karşı Yakova Belediyesi nezdinde itirazda bulunmuş ve Yakova Belediye Başkanının 5 Kasım 2008 tarih ve 11-465-06/08-08 sayılı kararı ile itiraz yerinde bulunmayarak reddedilmiştir.
15. Başvurucular bundan sonra Kosova Yüksek Mahkemesi nezdinde itirazda bulunmuşlardır. Yüksek Mahkeme, 19 Haziran 2009 tarihinde çıkarttığı A. Nr. 1360/08 sayılı kararlarla Yakova Belediyesi Emlak ve Hukuk İşleri Müdürlüğünün 11-465-6/03-08 sayılı ve 11 Eylül 2009 tarihli kararını onamıştır.

Başvurucunun iddiaları

16. Başvurucular, ihtilafli mülkün kamulaştırılmasına ilişkin Yakova Belediyesi Emlak ve Hukuk İşleri Müdürlüğünün 03-477/1-1969 sayılı kararının kamu yararı için değil de ticari çıkarlar için alındığı yönünde şikayet etmişlerdir. Başvurucular kamu yararının yasa ile öngörülüğünü ifade etmişlerdir.
17. Başvurucular, Yakova Belediyesi Emlak ve Hukuk İşleri Müdürlüğünün bu konudaki kararını haksız yere geciktirdiğini ileri sürmüşlerdir. Başvurucular, bu gecikmelerin yasa ile ve Kosova Kadastro Ajansı tarafından belirlenen sürelerin dikkate alınmamasını kapsadığını belirtmişlerdir.
18. Başvurucular devamında Yakova Belediye Yönetimi ile Kosova Yüksek Mahkemesi'nin yürürlükteki kamulaştırma yasasını yanlış uyguladıklarını ileri sürmüşlerdir. Belediye ile Yüksek Mahkeme, Kamulaştırma Yasası Değişiklik ve İlavelerine İlişkin Yasa (Kosova Sosyalist Özerk Bölgesi KSÖB Resmi Gazetesi, sayı: 46/86) ile değiştirilen Kosova Kamulaştırma Yasasını (KSÖB Resmi Gazetesi, sayı: 21/78) uygulamışlardır. Ancak başvurucular, yürürlükte Sırbistan Kamulaştırma Yasasının bulunduğunu ileri sürmüşlerdir.
19. Bu yüzden başvurucular, Kosova Yüksek Mahkemesi'nin A. Nr. 1360/08 sayılı kararının Anayasanın 24 ve 29. maddelerini ve Anayasa'nın 22.2 maddesi vasıtasıyla kapsanan Avrupa İnsan hak ve Özgürlükleri Sözleşmesinin 1. Ek Protokolünün 1. maddesini ihlal ettiğini ileri sürmüşlerdir.

Yüksek Mahkemenin kararı

20. Kosova Yüksek Mahkemesi'nin A. Nr. 1360/08 sayılı ve 19 Haziran 2009 tarihli kararında başvurucuların iddiaları dayanaksız değerlendirilmiştir. Yüksek Mahkeme, dava dosyasından kamulaştırmanın ticari amaçlar için değil de toplumsal ihtiyaçlar için yapıldığının açıkça anlaşıldığı tespitinde bulunmuştur. Yüksek Mahkeme devamında, başvurucuların iddialarını doğrulamakta yetersiz olduklarını belirtmiştir.
21. Yüksek Mahkeme kendi kararında, başvurucuların mülk iadesi talebinin zaman aşımına uğradığını da belirtmiştir. Çünkü Kamulaştırma Yasasına (KSÖB Resmi Gazetesi, sayı: 21/78) göre 03-477/1-1969 sayılı kamulaştırma kararı 1969 yılında kesinleşmiştir. Söz konusu yasanın 21.4 maddesinde kararın kesinleştiği andan itibaren üç yıl içerisinde mülkü kamulaştıran taraf önceden belirlenen yapıyı tamamlamayıp mülkün eski sahibi ilgili dilekçeyi sunması halinde kamulaştırma kararı feshedilir.
22. Madde 21.5 devamında kamulaştırma kararının kesinleştiği tarihten on yıl geçtikten sonra herhangi bir iptal dilekçesinin sunulamayacağı belirtilmiştir.

İstemin kabul edilirliliğinin değerlendirilmesi

23. Bununla ilgili olarak Mahkeme, hukuk mahkemelerinde alınan kararlar göz önünde bulundurulduğunda, dördüncü derece mahkemesi olmadığını vurgulamak ister. Hukuk mahkemelerinin rolü ve görevi usul ve maddi hukuka ilişkin kuralların yorumlanıp uygulanmasıdır (bkz. *mutatis mutandis* Garcia Ruiz – İspanya [GC] 30544/96 davası AİHM 1999-I tarihli kararı 28. Maddesi).
24. Anayasa Mahkemesi, delillerin doğru sunulup sunulmadığını ve başvurucuya adil yargılama yapılması anlamında usullerin, bir bütün olarak ele alındığında, gerektiği şekilde uygulanıp uygulanmadığını değerlendirebilir (bkz. *mutatis mutandis*, Edwards – Birleşik Krallık 13071/87 sayı ve 10 Temmuz 1991 tarihli kabul edilmiş dava başvurusu hakkında Avrupa İnsan Hakları Komisyonunun Raporu vb.)
25. Bu çerçevede Mahkeme, başvurucunun Yüksek Mahkeme kararında yargulamaların herhangi nedenden dolayı keyfi olduğunu ve haksızlığa maruz kaldığı ve başvurucunun zikrettiği ihlale nasıl gelindiğini göstermediğini tespit etmiştir (bkz. *mutatis mutandis*, 30 Haziran 2009 tarihli kabul edilmezlik kararı ve Vanek – Slovakya Cumhuriyeti 53363/99 başvurusuna ilişkin 31 Mayıs 2005 tarihli AİHM kararı). Yüksek Mahkeme, başvurucuların itirazlarının yersiz ve zamanaşımına uğradığı ile ilgili yeter sayıda gerekçe bildirmiştir. Öyle ki başvurunun açıkça kabul edilmez olduğu ve reddedilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.
26. Mülk iadesi ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi son olarak Kosova Statüsünün Çözümüne İlişkin Geniş Kapsamlı Öneriye atıfta bulunmak ister. Anlaşmanın XII. Ekinin 2. maddesinde (Geçiş dönemi süresince veya ondan sonra resmen kabul edilmesi gerek mevzuat) Meclis'in "geçiş döneminin sonunda öncelikli mesele olarak Emlak İadesi Yasasının" çıkartılmasını öngörmüştür.
27. Mahkeme ayrıca Kosova Anayasasının 143.3 maddesinin "*Kosova Cumhuriyeti Anayasası, yasaları ve diğer yasal hükümleri 26 Mart 2007 tarihli Geniş Kapsamlı Kosova Statüsü Çözüm Anlaşmasına uygun şekilde yorumlanır*" tanımlamasını içerdiğini de vurgulamak ister. Öyle ki 46. madde ile güvence altına alınmış olan mal güvenliği de Anlaşmaya uygun şekilde Mahkemece yorumlanmalıdır.
28. Bundan başka Anayasanın 143.1 maddesi "*Kosova Cumhuriyetindeki tüm otoriteler, ... Geniş Kapsamlı Kosova Statüsü Çözüm Önerisi Anlaşmasına göre Kosova Cumhuriyeti yükümlülüklerine uygun şekilde hareket ederler*" şeklindeki tanımlamayı içermektedir.
29. Emlak iadesiyle ilişkin meseleyle ilgili olarak bu hükümler Kosova Meclisinin geçiş döneminin sonunda (yani 26 Temmuz 2007 tarihinden hemen sonra) öncelikli mesele olarak "Emlak İadesi Yasasını" çıkartması gerektiği anlamı bulunmaktadır. Ancak Mahkeme, meclisin böyle bir yasayı şimdiye kadar çıkartmadığını tespit etmiştir.
30. Mahkeme aynı zamanda KI 14/09 sayılı Ymer Loxha ile Şehit Loxhanın Mirasçıları adlı dava kararında bu görevini Kosova Cumhuriyeti makamlarına hatırlattığını belirtmek ister. Söz konusu kararda "*Geniş Kapsamlı Kosova Statüsü Çözüm Önerisi Anlaşmasının II Ek, 6(1) Maddesinde öngörüldüğü şekilde mülklerin iadesi davalarının yönlendirileceği politikaları belirleyecek bağımsız bir mekanizmanın kurulmasını ve Meclisin, Kosova Hakkında Geniş Kapsamlı Önerinin Ek XII'nin 2(13) Maddesi (Yasama Ajandası) ile ilgili olarak Anayasanın 143 Maddesine uygun şekilde bir mülk kayıt yasasını çıkartılması*" gereği hatırlatılmıştır.

BU SEBEPLERDEN DOLAYI

Anayasa Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasanın 20. maddesine ve İçtüzüğün 56. kuralına dayanarak oybirliğiyle:

- I. İstem in kabul edilmez olarak REDDİNE karar vermiştir.
- II. İşbu karar Yasanın 20.4 maddesine uygun şekilde taraflara bildirilip Resmi Gazetede yayımlanır.
- III. Karar derhal yürürlüęe girer.

Raportör Yargıç

Anayasa Mahkemesi Bařkanı

Dr. Gjljeta Mushkolaj, imza

Prof. Dr. Enver Hasani, imza